

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Be-reshit

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1836 oder 1837]

טל בשיו

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8807

תרגום אשכנזי

וישב לו

(ו) ויעזב כל אשר לו ביד יוסף
ולא ידע אתו מאומה כי אם
הלחם אשר הוא אוכל ויהי יוסף
יפה תאר ויפה מראה: * (ז) ויהי
אחר הדברים האלה ותשא
אשת אדניו את עיניה אל
יוסף והתאמר שכבה עמי:
(ח) וימאן ויאמר אל אשת אדניו

ער אללעם, וואס ער האטטע,
אין יוסף'ס געוואלט, אונד בע-
קומערטע זיך בייא איהם אום
וויטער ניכטס אלס אום דאז
בראך, וועלכעס ער אס. יוסף
אבער וואר שאן פאן גע-
שטאלט, אונד שאן פאן אנוע-
הען. (ז) איינסט נאך דיעוען
בעגעבענהייטען ווארף זיינעם
העררן פרויא איהרע אויגען
אויף יוסף, אונד שפראך, לע-
גע ריך צו מיר! (ח) ער ווייגער-
טע זיך אבער, אונד שפראך
צו זיינעם העררן פרויא: זיע-

הע ר"ש י

הכי לשון קלר חסר אשר: (ו) ולא ידע אתו
מאומה. לא היה נותן לבו לבלום: כי
אם הלחם. היא אשתו אלא שדבר בלשון
נקיה: ויהי יוסף יפה תואר. כיון שראה
ענמו מושל החזיל אוכל ושומה ומסלסל
בשעריו אמר הקנ"ה חניך מתאכל ואתה
מסלסל בשעריך אני מגרה כך את הדוב
מיד: (ז) ותשא אשת אדניו וגו'. כל
מקום

תרגום אונקלוס

ובחקה לא: (ו) ושבת כל די ליה בידא דיוסף
ולא ידע עמיה מדעם אלהן לחמא די הוא
אכיל ויהי יוסף שפיר בריןא ויאי בחונא:
(ז) ויהי בחר פחגמא האלן וקפת אתח
רבוניה ית עינהא לנת יוסף ואמרת שכוב
עמי: (ח) וסריב ואמר לאתח רבוניה הא

רבוני

באור

מלת למען שלא תבוא בלי הל"ד: (ו) ולא ידע אחו מאומה, נכית: כי אם הלחם אשר
הוא אוכל, לא הי' מציין ומניט כלל בנל לרכי ביתו מהיכן בא לו עד שעה שרואה את מאכלו
על השלחן ואוכלו, כל מיני מאכל קירא אותו לחם בדכתיב ענד לחם רב (דניאל ה' א'),
וכן בי לפני לחמי אנחתי תבא (איוב ג' ב"ד), מאכלי, לא ידע אתי, מכל לרכי ביתו לא
הי' רואה עד שעת אכילה, (הרשב"ם). וכן תרגם אונקלוס והמתרגם האשכנזי, אבל רש"י
פ"י כי אם הלחם, היא אשתו אלא שדבר בלשון נקיה, והוא מכ"ר, ומאזר יוסף להלן ולא
קאך ממני מאומה כי אם אותך באזר את אשתו, יחזיק הפי' הזה, וכן תיב"ע: ויהי יוסף
יפה תואר ויפה מראה, פירשתיים למעלה כפ' וילא (כ"ט י"ו), ומאזר זה הוא הקדמה לפרשה
שלאחריו, כי בצב"ר שהי' יפה תאר ויפה מראה לכן ותשא אשת אדניו וגו', ע"ד וחס הוא אני
כנען (זס ט' י"ח): (ח) וימאן ויאמר אל אשת אדניו, קסר הכתוב כי מאן לעשות ככלונה
אע"פ שהיא גברתו אשת אדניו והוא ירא ממנה כי הי' ירא את השם יותר וזה טעם אל אשת
אדניו

המעמר

(ו) כי אם הלחם, רש"י ז"ל פירש שהוא ל' נקיה, וזה ע"ד אכלה ומזתה פיה, והרכ המבאר
הביא ראיה לדעת הוצא עיין בדכריו, וז"ל הוא נוכל ליאר ע"פ דרכי כי סעל ונה הוא נגור
מן זון, ונפלה העי"ן ונוסף ה"א להוצאה פרטות.

הֵן אֲדֹנָי לֹא יָדַע אֶתִּי מִה־בֵּית
 וְכָל אֲשֶׁר יִשְׁלַח נִתַּן בְּיָדִי:
 (ט) אֵינְנו גְּדוֹל בְּבֵית הַזֶּה מִמֶּנִּי
 וְלֹא־הֵשֵׁךְ מִמֶּנִּי מְאוּמָה כִּי אִם־
 אוֹתָךְ בְּאֶשֶׁר אֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶת־
 אֶעֱשֶׂה הַרְעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת
 וְחָטָאתִי לְאֱלֹהִים: (י) וַיְהִי כַדְבָּרָה
 אֶרְיוֹסָף יוֹם וַיֹּם וְלֹא־שָׁמַע
 אֵלָיָה לְשֹׁכֵב אֶצְלָהּ לְהִיּוֹת עִמָּה:
 (יא) וַיְהִי כִּהְיוֹם הַזֶּה וַיָּבֵא הַבֵּיתָה

הע! מיין הערר בעקימערט
 זיך בייא מיר ניכט, וואס אים
 היווע פֿאַרנעהט, אונד אל-
 לעס, וואס ער האט, האט
 ער אין מינע געוואלט נעגע-
 בען; (ט) ניעמאנד איזט אין
 דיעזעס היווע גרעסער אלס
 איך, אונד ער האט מיר ניכט
 דאז גערינגסטע פֿאַרביעהאל-
 טען אלס נורדיך, אין זא ווייט
 דוא זיינע פֿרויא ביזט; וויא
 זאללטע איך אלזא דיעזע נרא-
 סע איבעלטהאט בענעהען,
 אונד ווידער גאטט זינדיגען?
 (י) אלס זיא נון טאג אויף טאג
 זא מיט איהם רעדעטע, אונד
 ער איהר ניכט געהאָרפטע,
 דאס ער בייא איהר לאָגע,
 אָדער אויך אום זיא וואָרע, (יא) זא וואָר איין געוויסער טאג, דא קאס יוסף אין דאז

לעשוה

הוין

ר ש י

תרגום אונקלוס

מקיס שנאמר אשר סמוך: (ט) ומעלתי
 לאלהי בני נח נלטוו על העריות: (י) לשכב
 חללה. אפילו בלא תשמיש: להיות עמה.
 לעולם הנא: (יא) ויהי כהיום הזה.
 ויהי כהיום הזה ויאחזק קדם יי: (י) והיה כד
 מלילת עם יוסף יום יום ולא קבל מנה למשכב לוחה למנהו עמה: (יא) והיה ביוםא

רבוגי לא ידע עמי מה בביתא וכל די אית
 ליה מסר בידי: (ט) ליתוהי רב בביתא
 הדין מני ולא מנע מני מדעם אלהן יתיך
 בדיל די את איתחיה ואיכדין אעביד בישתא רבחא הדא ואחזק קדם יי: (י) והיה כד
 מלילת עם יוסף יום יום ולא קבל מנה למשכב לוחה למנהו עמה: (יא) והיה ביוםא

ב א ו ר

אלנוי. (הרמב"ן): (ט) וחטאתי לאלהים, בני נח נלטוו על העריות, לשון רש"י, ונכון הוא
 רק בעבור חסרון דעת הנשים הקדים אליה כי הדבר בגידה באלוהיו אשר בוטח בו, ואשרי
 בן אחר כי יש בענין עוד חטא לאלהים, ויתכן לפרש ומעלתי לאלהים בבגידה הזאת כי רעה
 גדולה היא שיהי' זה לי חטא לפני האלהים כי עיניו בנאמני ארץ ולא לפניו בוגד יבא ודברו
 אמת רק לא הזכיר אסור הערוה כי דבר עמה כדרך הנשים. (הרמב"ן): (י) לשכב אצלה,
 בסמוך היא בבגדה והוא בבגדו כי לא מלאנו אלה על המשגל רק עמה או אותה, שכבה
 עמי, ואם שכב ישנב איש אתה (ויקרא ט"ו כ"ד), והנשים תשכנה (זכרי' י"ד ב'). (הראב"ע
 והרמב"ן): להיות עמה, נזכר הי' אפי' להתייחד עמה עד שאירע מעשה שנשאר יחודי בעל
 כרחו לעשות מלאכת רכבי הבית כדרכו ואירע באותו יום שלא נותר איש בבית, ומדרש אגדה
 שהלכו לרחות נילוס נהר מלרים שעלה על כל גדוהיו, (הרשב"ם), ומנין מזה כוונת המתרגם
 האשכנזי: (יא) ויהי כהיום הזה, רש"י פי' הכ"ף להשערות הזמן ו"ל ויהי כהיום הזה, כלומר

ה מ ע ר

(י) להיות עמה, אולי שמוס הלמ"ד כמו ב"ת (עיין מכלול לרד"ק), ושעור הכתוב: ולא שמע
 חליה לשכב חללה בהיותו עמה.

תרגום אשכנזי

הויו זיין געשעפט צו פעררייכ
טען, אלס קיינער פאן דען
הויזלייטען אים הויזע וואר,
(יג) אונד זיא ערגריף איהן
בייא זיינעם קליידע, אונד
שפראך: לעגע דין צו מיר!
ער אבער ליעס זיין קלייד אין
איהרער האנד, ענטפלאה,
אונד גינג צום הויזע הינען.
(יג) אלס זיא נון זעה, דאס
ער זיין קלייד אין איהרער
האנד געלאססען, אונד הינען
געפלאהען, (יד) ריעף זיא איהן
דען הויזלייטען, אונד שפראך
צו איהנען: זעהט דאך! ער

ר ש"י

כלומר ויהי כאשר הגיע יום מיוחד יום
לחוק יום חיד שלהם שהלכו כלם לבית
ע"א חמרה אין לי יום הגון ליוקק ליוסף
כהיום הזה חמרה להם חולה אני ואיני
יכולה לילך: לעשות מלאכתו. רב ושמואל
חד אמר מלאכתו ממש אחד אמר לעשות
לרכיו עמה חלא שרחית לו דמות דיוקנו
אל אביו וכו' גדאית' בשם' סוטה: (יד) ראו
הביא לנו. ה"ו לשון קלרה הניח לנו
ולא כי מי הניחו ועל בעלה אומרת כן:

וישב לט

לעשות מלאכתו ואין איש
מאנשי הבית שם בבית:
(יג) ותתפשוהו בגדו לאמר
שכבה עמי ויעזב בגדו בידה
ויגם ויצא החוצה: (יג) ויהי
כראותה כי עזב בגדו בידה ויגם
החוצה: (יד) ותקרא לאנשי ביתה
ותאמר להם לאמר ראו הביא

לנו

תרגום אונקלוס

הדין ועאל לביחא למבדק בכחבי חושבניה
ולית אנש מאנשי ביחא תמן בביחא:
(יג) ואחד תיה בלבושיה למימר שכוב עמי
ושבקהיה ללבושיה בידה וערק ונסק לשוקא:
(יג) ויהי ביד חות ארי שבקהיה ללבושיה
בידה וערק לשוקא: (יד) וקרת לאנשי
ביחא ואמרח להון למימר חזו אייתי לנא

באור

ויהי כאשר הגיע יום מיוחד יום לחוק יום חיד שלהם שהלכו כלם לבית ע"א חמרה אין לי יום הגון ליוקק ליוסף כהיום הזה חמרה להם חולה אני ואיני יכולה לילך עכ"ל, והוא מנמרח דמוטה (דף ל"ו ע"ב), וכו' המתרגם האשכנזי, והוא המשיך ג"כ כוונת ב' הספוקים יחד באופן זה, ויהי כאשר דברה אליו תמיד וראתה שלא שמע אלי, אידע בין הימים יום שאין איש צנית, ומלאה מקום לחפשו בגדו, והוא גלות לחבור הווי"ן המתכנים המתמרים המתיחסים בזמן או בסנה: לעשות מלאכתו, לפי הפשט מלאכתו ממש והיא מלאכת לרכי הבית או הממון המוטל עליו כי הי' סקיד על הכל, וכן פי' הראב"ע והרשב"ם, וכו' חנקלוס למבדק בנחמי חושבניה: (יג) ויעזב בגדו בידה, לכוון גדרותו לא רנה להוליכו מידה בנותו הגדול ממנה והסיר אותו מעליו כי הי' בגד גימטוף, כי במעיל וכניף והיא צרחמה כי הניח בגדו בידה פתחה פן יגלה עליה לנא הביא או לא יתחיל וסקדימתו אליהם לאמר כי הפשיט בגדו לשכב עמה ובראותו כי הריאותו קולי נחל לצלות זזה עעם ויהי צרחמה כי עזב בגדו ולכן לא תגיד היא ויעזב בגדו בידו רק חמרה לחנשי ביתה ולנעלה ויעזב בגדו חללי. (הרמב"ן): ויגם, מן החדר פן יגבר עליו יל' הר' (רע"ס): זכמי המסופר בספר הישר נחמה את הקרב על כוואר יוסף להסיתו חס לא יתרה לה, ויבדת' בנהלה, זע"י כה נקדע הבגד אשר החזיקה בו: (יד) הביא לנו

המעמך

(יד) הביא, הרמב"ן מן נ"ע תרגום: (ער החט חולה געברחט) והוא כדעת הרמב"ן עיין בבאור, ולא ידעתי מדוע שינה את עעמו, ולא תרגם כדרכו בנוי סממי (אין ברטכטע).

לָנוּ אִישׁ עִבְרִי לְצַחַק בְּנוּ בָא
 אֵלַי לְשֹׁכֵב עִמִּי וְאֶקְרָא בְּקוֹל
 גְּדוֹל: (טו) וַיְהִי כִשְׁמַעוֹ כִּי-
 הָרִימְתִּי קוֹלִי וְאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ
 אֶצְלוֹ וַיָּנֶס וַיֵּצֵא הַחוּצָה: (טז) וַתֵּן
 בְּגָדוֹ אֶצְלָהּ עַד-בּוֹא אֲדָנָיו אֶל-
 בֵּיתוֹ: (יז) וַתְּדַבֵּר אֵלָיו כַּדְּבָרִים
 הָאֵלֶּה לֵאמֹר בָּא אֵלַי הָעֶבֶד
 הָעִבְרִי אֲשֶׁר-הִבֵּאתָ לָנוּ לְצַחַק
 כִּי: (יח) וַיְהִי כִהְרִימִי קוֹלִי וְאֶקְרָא
 וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ אֶצְלוֹ וַיָּנֶס הַחוּצָה:

האם אינו איינען עברי שען מאן
 געבראכט, מיט אונז מוטה-
 וויללען צו טרייבען; ער קאם
 צו מיר, ויד צו מיר צו לענען,
 דא שריע איך מיט לויטער
 שטימע; (טו) אלס ער נון
 הארטע, דאס איך מינע
 שטימע ערהאב אונד שריע,
 ליעם ער ויין קלייד בייא מיר,
 אונד פלאה צום הויזע הינוים.
 (טז) זיא לענטע זיין קלייד בייא
 זיך היין, ביז ויין הערר נאך
 הויזע קאם. (יז) צו איהם
 שפראך זיא עכען דיעועלבע
 ווארטע: דער עברי שע
 קנעכט, דען דוא אונז גע-
 בראכט האסט, קאם צו מיר,
 מוטהוויללען מיט מיר צו טריי-
 בען. (יח) וויא איך אכער מיי-
 גע שטימע ערהאב, אונד שריע, ליעם ער ויין קלייד בייא מיר, אונד פלאה הינוים.

ויהי

חרגום אונקלוס

ר ש י

גְּבֵרָא עִבְרָאָה לְחִיכָא בְּנָא עֵאל לְוָחִי
 לְמִשְׁכָּב עִמִּי וְקָרִית בְּקֶלְא רְמָא: (טו) וְהָיָה
 כִּד שְׁמַע אַרְיִמִית קְלִי וְקָרִית וְשִׁבְקִיה לְלְבוּשִׁיהּ לְוָחִי וְעָרַק וַנְּפַק
 לְשׁוּקָא: (טז) וְאַחַתְתִּיהּ לְלְבוּשִׁיהּ לְוָחִי עַד דַּעֲאֵל רְבוּנִיהּ לְבֵיתָהּ: (יז) וַמְלִילַת
 עִמִּיהּ בְּפִתְחֵמָא הָאֵלִין לְמִמְרָא עֵאל לְוָחִי עִבְרָא עִבְרָאָה דִּי אֵיִתְחַתָּא לְנָא
 לְחִיכָא כִּי: (יח) וְהָיָה כִּד אַרְיִמִית קְלִי וְקָרִית וְשִׁבְקִיהּ לְלְבוּשִׁיהּ לְוָחִי

וערק

ב א ו ר

איש עברי, על בעלה, ולא הזכירנו לכבודו או דרך מוסר לנשים או בעבור שהמניא ידוע
 וכן נספר אינו במקומות רבים ידבר על השם הנכבד נסתם בעבור דעתם שעליו ידברו, וכן
 ויאמר אל אבנר מדוע באתה אל פילגש אני (שמאל ב' ג' ז'), לא יזכיר האומר ולא דבר בו
 כלל בעבור היותו ידוע שהוא איש נשח. (הרמב"ן): עברי, מענר הנהר מנני ענר, (דג"ל).
 יראה שכוונתו לומר ב' דברים שנקרא עברי, א' בעבור שהיה מורע אברהם שהי' מענר הנהר, ב'
 שהי' מנני ענר בן שלח, ונקראו כל ההולכים בדרכי האבות הקדושים לעבוד לאל אחד ולשמו חקיו
 ומלותיו, על שמו, לפי שהוא למד לכל השומעים נקולו דרכי השם, גם יתקן ויעקב למדו אלו דרכי
 השם ובעבודתו, ומז"ל אמרו נביא גדול הי' ענר, ועמ"ש ב' וישלח (לעיל לו ב'): בנו, ל'
 רב ס לתפארת, או כללה עמה את כל אנשי הבית, ראו שהעבד הזה, אשר שעלה לגדולה,
 הוא מתק בניו: (יז) בא אלי וגו', שבונו ב' אלי לתק בני העבד העברי אשר הבאת לנו ומלו'

העבד

(יט) ויהי כשמע אדניו את דברי
אשתו אשר דברה אליו לאמר
כדברים האלה עשה לי עבדך
ויחר אפו: (כ) ויקח אדני יוסף
אתו ויחנהו אל בית הסהר
מקום אשר יאסורו המלך

(יט) אלם גון זיין הערר דיא
ווארטע זיינער פרויא הארטע,
דיא צו איהם זאגטע: זא אונט
דיין קנעכט מיט מיר אומגע-
גאנגען! רא ענטבראנגטע זיין
צארן, (ג) אונד יוסף'ס הערר
נאחם איהו, טהאט איהן אין
דאזגעענגנים, אן דען ארט,
ווא דיא געאנגענען דעם קע-
ניגס איינגעשפעררט ווארען.

אסירי קרי

רש"י

תרגום אונקלוס

וערק לשוקא: (יט) והיה כד שמע
רבוגיה ית פתגמי אחתיה די סלילת עמיה
למימר פפתגמא האלין עבד לי עבדך
והקיף רבוגיה: (כ) ודבר רבוגיה דיוסף יתיה ויהביה בבית אסירי אחרא די אסירי

עברי אשר הבאת לנו: (יט) ויהי כשמע
אדוניו וגו'. בשעת תשמיש אמרה לו כן
והו שאמרה כדברים האלה עשה לי עבדך
עניני

דמלכא

ב א ו ר

העבד העברי אשר הבאת לנו המה כמו מאמר מוסגר, שבאחר הלשונות יסגירו אותו בשני
חלאי לכה, ובכתוב הנני' תבאר זה שבאז צסיף המאמר המוסגר נגידה מפקס' וחרמן הנני' שנמל'
שלפני המאמר המוסגר החזרת על המלו' שאחריו, כאשר הודעתי זה בהקדמ' ובנאורי פעמי'
רבות: (יט) ויהי כשמיע אדניו וגו' כדברים האלה, ע"ד הפשט אין הכ"ף בזה לדמיון כדבר
אחד, כ"א כ"ף השעור וסקרוב, נהניט ספור הדברים קלחם או כולם, והכוונה בענין הדברים
האלה פחות מהם או יתר עליהם, ובן וחקראנה אחי נאלה (ויקרא י' י"ט), וכמוהו ותשבו
בקדש ימים רבים כימים אשר ישנתם (דברים א' מ"ו), כלומר היו כמו שהיו והניח מספרים,
ובן נאמר ותגד לבית אמה כדברים האלה (לעיל כ"ד כ"ח), ונדברו עמי כדברים האלה
(דניאל י' ט"ו), ובן רבים, כן פי' ר' יצ"ן והרד"ק במנולול ד"ק דף ג"ו ע"א: (כ) ויחנהו
אל בית הסהר, כ' הראנ"ע ולא הרגו, כי נספק הי' הדבר אללו: מקום אשר אסורי המלך
אסורים, אמר ר"א כי הכתוב יפרש שנית הסהר הוא מקום אשר אסירי המלך אסורים שם
ולכך אמר כי הוא שם מלרי כי דרך הכתוב לפרש לשון וכריה כמו הפיל פור הוא הגורל
(אסתר ג' ז'), (ובמו האשחרונים (שם ח' י'), שהוא לשון פרס ופירש שהם בני הרשעים),
ולא אמר כלום, אבל ויחנהו אל בית הסהר הידוע למלך שהוא מקום אשר יאסרו שם אסירי
המלך לומר כי הי' זה סנה שינוכו עמו המשקה והאופה, (ויהי זה כמו הקדמה לפרשה
שאחרי'). ויתכן כי טעם אסורי המלך עבדיו ומשרתיו החוטאים לו במשפט המלוכה כי שאר
האסירים לעם ביד השופטים והשטרים בבית סהר אשר ינתנו, וספר הכתוב ששמו שם יוסף
מאהבת אדניו אותו והכל סנה מאת ה', ובעלי הלשון יפרשו (כוונתו על הרד"ק שפי' בן בס'
הששים שרש סהר) סהר כיפה עגולה (דמות הסהר) מל' אגן הסהר (ש"ה ז' ג'), ולפי דעתי
שהוא הכור בית בנוי תחת הקרקע ולו פתח קטן מלמעלה יכניסו בו האסירי וממנו להם אורה
והוא מלשון סיהרא בארמית כאשר אמר להר תעשה לתנה (לעיל ו' י"ו), מלשון להרים, ושנו
בהם זה לרוב אורו זה למיעוטו. (הרמב"ן): מקום אשר וגו', כתב הרד"ק בששים שרש
קום כי לעולם ינא השם הזה על מלת אשר ועל ש"ן השימוש בסמיכות כמו במקום אשר השמע
העלה (ויקרא ו' ח'), במקום אשר נבראת (ויקראל כ"א ל"ה), מקום שיפול העץ שם יהו. (קהלה י"א
ג') עב"ד, אבל הנה לנגדו רבים בקמץ לפני מלת אשר, כמו בכל מקום אשר חרפה (דברים
י"ב י"ג) כל מקום אשר תדרך (יהושע א' ג'), כל מקום אשר יהי' שם (ישעי' ז' כ"ג),

יא

וישב לט

תרגום אשכנזי שא

אלוץ וואר ער דאוועלכסט אין דעם געפענגניסט (כא) אבער דער עווינע וואר מיט יוסף, נייג= טע איהם געוואנענהייט צו, אונד בראַכטע איהם גונסט אין דען אויגען דעם אויפזעהערס איבער דאן געפענגנים . (כב) דער אויפזעהער דעם גע= פענגניסט'ס גאב אין יוסף'ס געוואלט אללע דיא געפאונע= גען, וועלכע אים געפענגנים= כע ווארען, אונד אללעס, וואס דאוועלכסט געשאה, מוס= טע ער פֿערזארגען . (כג) דער אויפזעהער איבער דאן געפענגנים זאה ניכט דאן מינדעסטע נאך, וואס ער אין זיי=

אסורים ויהי שם בבית הסדר : (כא) ויהי יהוה את יוסף ויט אליו חסד ויתן חנו בעיני שר בית הסדר : (כב) ויתן שר בית הסדר ביד יוסף את כל האסירים אשר בבית הסדר ואת כל אשר עשים שם הוא היה עשה : (כג) אין שר בית הסדר ראה את כל מאומה

בירו

אויפזעהער איבער דאן געפענגנים זאה ניכט דאן מינדעסטע נאך, וואס ער אין זיי=

תרגום אונקלוס

רש"י

עניני תשמיש כלה : (כא) ויט אליו חסד . שהיה מקובל לכל רוחו לשון כלה נאה וחסודה שנמשכה : (כב) היא היה עושה . כתרגומו נמימרי' הזה מתעבד : (כג) באשר ה' אמו . בשביל שה' אמו :

דמלכא אסירין והוה חמן בבית אסירי : (כא) והוה מימרא דיי בסעריה דיוסף ונגד ליה חסדא ויהביה לרחמין בעיני רב בית אסירי : (כב) ויהב רב בית אסירי בידא

דיוסף ית כל אסיריא די בבית אסירי וית כל די עבדין חמן על מימריה יהוה מיתעבד : (כג) לית רב בית אסירי חוי ית כל סורחן

בידיה

באר

ואם יאמר שכלת כל תרגום זה, הנה מלאנו מקום אשר אין שם מחסור (שופטים י"ח י'), גם כשתבוא מלת מקום כה"ל הידועה תהי' לעולם קמונה אף לפני מלת אשר, והנכון בעיני כי בכל מקום שיהי' המ"ם בשוא יחסר הנסמך, בשקים השזנח (או המשכן) אשר תשטח העלה, במקום ארץ אשר נבראת, מקום האדמה שיפול העץ, וכן כאן מקום העיר אשר אסירי המלך אסורים : אסורי, כתיב והוא פעול אסירי קרי והיא תאר והענין אחד : ויהי שם בבית הסדר, כלל שאחר הפרט, וכן מתורגם כל"ל : (כא) ויט אליו חסד, שהי' מקובל לכל רוחיו לשון כלה נאה וחסודה שנמשכה : (כב) הוא היה עשה, כמו ש"ל על מימריה הוה מתעבד, שלא היו עושים דבר שלא על פיו, כאלו הוא הי' עושה, וכ"ל יב"ע הוא מסקד למעבד : (כג) אין שר בית הסדר ראה את כל מאומה בירו, אונקלוס תרגם לית רב בית אסירי חוי ית כל סורחן בידיה, ויב"ע תרגם לית ליה לרב בית אסירי למנטר ית יוסף כאורח כל אסיריא ארום לא חמי ית כל סורחן בידיה, יתכן שיבארו מאומה מלשון מוס ואולי שרשו כן לדעתם והאל"ף נוסף באמצע המלה כאל"ף של ואלשמיילה (לעיל י"ג ט') אולם הכוונה שראה יב"ע במאמר זה שלא הי' כריך לשמור את יוסף שלא יברח, היא קטנה מאד נגד חשיבותו שנפסקו הקודם שהי' מושל על כל האסירים שם ולא נעשה שום דבר בלי רשותו, אבל הר"ק בשארשים שרש מאס כתב ששרשו מאס והה"ל במלה הזאת נוספת לפי שהמלה מלעיל וענינה כלום, וכל פה מיעוט אחר מיעוט, כל מאומה, כמו הרק אך נמשה (במדבר י"ב ב') עב"ד, וכן תרגמו

זינער געוואלט האטטע אונ-
דעם דער עוונע מיט איהם
וואר אונד וואס ער טראגט
ליעם דער עוונע געלינגען.
מ (א) איינסט נאך דעווען
בעגענהייטען פערונג
דינטען זיך דער שענקע דעם
קעניגס פאן מצרים אונד דער
באקמייטער און דער דער
אן דעו קעניג פאן מצרים.

בִּידוֹ בְּאֶשֶׁר יְהוֹה אֱתוֹ נְאֻשֶׁר הוּא
עָשָׂה יְהוֹה מִצְרָיִם: פ. שבעי
מ (א) וְהוֹה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
חֲטָאֵי מִשְׁקָה מַלְכֵי מִצְרָיִם
וְהֶאֱפָה לְאֲדֹנֵיהֶם לְמֶלֶךְ מִצְרָיִם:
נ (ב) וַיִּקְצַף פְּרַעֲהַ עַל שְׁנֵי סָרִיסֵי

על (ג) פּרעה וואר זאך זעהר ערצירנט איבער זיינע בייזען האפבעדיענטען, איבער דען
אבער.

חרנום אונקלוס

ד' חרנום אונקלוס (א) חר הדברים האלה. למי

בִּידֵיהֶם בְּדַמְיוֹמָא דִּי בְּסַעֲדִיָּה וְדִי הוּא
עֵבִיד יֵי מְצַלַּח:

שהרגילה אותה חכונה את
הלדיק גפי כלס לדבר בו הניא להס
הקנ"ה סוכמס של אלו שיפנו אליהם
ולא אלו ועוד שתנוא הרווחה ללדיק
על ידיהם: חטאו. זה נמלא זכוב בפילי
פוטירי אלו וזה נמלא לרור בגלוסקין
אלו: והאוסה. את פת המלך ואין לשון
אפיי

מ (א) וְהוֹה בְּתַר פְּחָמְיָא הָאֵלֶּין סָרְחוּ
שְׁקִיָּא דְמַלְכָּא דְמִצְרָיִם וְנַחְתוּמָּא
לְרַבּוּנְהוֹן לְמַלְכָּא דְמִצְרָיִם: נ (ג) וַרְגִּיזוּ פְּרַעֲהַ
על

ב א ור

חרנום אונקלוס וי"ע למעלה מלת מאומה (שנפסוק ז' זע') מדעס, ואולי לא רלו לחרנוס פה
המלה רק הכוונה, ואנל כוונת האמר יותר נראה לפרש ככוונת ולא ידע אהו מאומה
(שנפסוק ו'), שהאמיהו כנל דבר שיגשה אס ועליו יסמוך בלי לשאלו על מה עשית ככה,
ידעו כי באמונה הוא עושה, וכן מתורגם בל"א: באשר יי אהו, בשביל שה' אתו, וכ"ת
יב"ע. ושעור הכתוב כך הוא, אין שר בית הספר רואה ומשגיח אחר מעשיו כי ה' ה' אתו
למה את חנו בעין שר בית הספר, ומאמר ואשר הוא עשה וגו' הוא הודעה אחרת בפני עצמה,
לכן בא האתנה במלת אתו: חרנום אונקלוס.

מ (א) חטאי, חטא מוסר המלוכה כמו שאמר הכתוב לאדניהם למלך מצרים, ומוסר בם' הישר
כי זה נמלא זכובים ביין שהביא לפני המלך, וזה נמלא נתר בלזס המלך וכן הוא בנ"ר, וי"נע
חרב שנעלו ענה לתת סס המות למלך במאכלו ובמשקהו, אנל לא יכונה דבר זה חטא רק פשע ומרד:
והאשה, את פת המלך ואין לשון אפייה אלף נפת בלע"ו פישט"ר, (רש"י), [כ"ל פטי"סיר, בל"א
(פחטטעטען בעקער)]: (ב) סריסין, לדעת הראב"ע הוא ממשקלים דגושי העי"ן במשקל
אביר

ה מע מר

מ (א) חטאו, הרב המבאר דהם דעת יב"ע שאמר שנקשו לשלוח יד במלך, נקשונו שזה לא
נקרא חטא רק פשע ומרד; אולם כבר מלינו לזון חטא גס בשפיכת דמים, שהרי
דול אמר אל נתן חטאתי (ש"ג ב"ב י"ג) ושם נאמר ואתו הכנת נהרנ (שס ע'), ואס שהרימו
יד במלך, הלא נאמר רגזו ואל תחטאו (תהלים ד' ה') ושס הכוונה על מרידה במלכות כמ"ס
הרמב"מ סס, ואין לך משגל יותר ממה שמעל ירבעם במלך מלכי המלכים, ובכל זאת נאמר
בבל מקום חטאת ירבעם, וכן בא יבוי יהיה בחטא משפט מות (דברים כ"א כ"ב), ועיקר
הכתוב בין לדעת ח"א ובין לרענן (כפ' וגמר הדין) באקלל את הפס משמע, האס יש מרד גדול מזה?
ויסקר

ד' חרנום אונקלוס (א) חר הדברים האלה. למי
שהרגילה אותה חכונה את
הלדיק גפי כלס לדבר בו הניא להס
הקנ"ה סוכמס של אלו שיפנו אליהם
ולא אלו ועוד שתנוא הרווחה ללדיק
על ידיהם: חטאו. זה נמלא זכוב בפילי
פוטירי אלו וזה נמלא לרור בגלוסקין
אלו: והאוסה. את פת המלך ואין לשון
אפיי

ד' חרנום אונקלוס (א) חר הדברים האלה. למי
שהרגילה אותה חכונה את
הלדיק גפי כלס לדבר בו הניא להס
הקנ"ה סוכמס של אלו שיפנו אליהם
ולא אלו ועוד שתנוא הרווחה ללדיק
על ידיהם: חטאו. זה נמלא זכוב בפילי
פוטירי אלו וזה נמלא לרור בגלוסקין
אלו: והאוסה. את פת המלך ואין לשון
אפיי